

Agenda 21 og klima

Teknik- og Miljøforvaltningen juli 2009

JAMMERBUGT
KOMMUNE

Kolofon

Titel

Agenda 21 og klima - overordnet handlingsplan

Udgivet af

Jammerbugt Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen

Udgivelsesdato

25. juli 2009

Tekst

Teknik- og Miljøforvaltningen

Tryk

Pandrup Rådhus

Oplag

3

Indhold

Agenda 21 og klima - overordnet handlingsplan	4
Fokus områder	5
Klimakommune.....	6
Praktisk miljøledelse.....	7
Organisering og forankring af projektet.....	8
Styregrupper	8
Koordineringsgruppe	8
Agenda 21 og klimamedarbejder	8
Køreplan for praktisk miljøledelse i Jammerbugt Kommune	9
Jammerbugt Kommunes klima og miljøreddegørelse	10
Miljøhåndbogen for Jammerbugt Kommune	11
Institutionerne i Jammerbugt Kommune	12
Driftsenhederne i Teknik- og Miljøforvaltningen	15
Sagsbehandlingen i Teknik- og Miljøforvaltningen	18

Agenda 21 og klima - overordnet handlingsplan

Fra juli 2009 sætter vi strøm til Helhedsplanens visioner og målsætninger for Agenda 21 og klima. Det er en stor opgave, der betyder, vi må tænke i helheder, tænke på tværs af fagområder og involvere alle i kommunen. Derfor er der lagt stor vægt på at give Agenda 21 og klima et så bredt fundament som muligt, så flest muligt får ejerskab til den.

I Helhedsplanen er hovedvægten lagt på kommunens egne aktiviteter de næste 4 år (planperioden), da vi stadig har brug for at feje for egen dør. Det gør vi ved at indføre praktisk miljøledelse i Jammerbugt Kommune. Men derudover vil vi samarbejde bredt med borgere og virksomheder og lade os inspirere af aktører, der sætter spændende initiativer i værk.

Fokusområder

Kommunalbestyrelsen har valgt at sætte fokus på følgende tværgående områder:

- Grønne og klimavenlige indkøb.
- Sund og klimavenlig kost.
- Natur og Miljø
- Bæredygtig og klimavenlig byggeri
- Placering af fremtidens byggeri.

Fokusområderne skal implementeres i den fremtidige kommunale praksis med indførelse af praktisk miljøledelse.

Klimakommune

Kommunalbestyrelsen har besluttet, at Jammerbugt Kommune skal melde sig i rækken af klimakommuner med ønske om at gå forrest i kampen for at nedbringe CO2 udledningen og menneskeskabte klimaforandringer. Kommunen vil derfor underskrive en klimakommune-aftale med Danmarks Naturfredningsforening. Med aftalen forpligter kommunen sig til at nedsætte CO2 udledningen med gennemsnitligt 2 % pr. år i perioden 2010 til 2025.

I Jammerbugt Kommune vil vi nå målene ved at gennemgå de kommunale bygninger for at få en status over alle bygningers energitilstand og et overblik over, hvilke initiativer, der reducerer CO2 udslippet. Det vil konkret sige Grøn Energistyring.

De fire trin i arbejdet med at blive klimakommune:

1. Underskriv Borgmestererklæringen. Med underskriften forpligter kommunen sig til en årlig CO2-reduktion på 2% eller mere frem mod 2025. I de første år findes reduktionen ved "Grøn Energistyring" af kommunale bygninger.
2. Lav opgørelse over nuværende CO2-udledning. Opgørelsen danner også grundlaget for at følge CO2-reduktionerne år for år.
3. Udarbejd en klimahandlingsplan. Planen beskriver, hvordan kommunen vil nå CO2-målet samt hvilke områder, der skal fokuseres på.
4. Implementér planerne og overvåg udviklingen. Udviklingen på klimaområdet i kommunen skal løbende opdateres og overvåges.

Den Grønne Energistyring skal indgå som en del af den praktiske miljøledelse.

Praktisk miljøledelse

Kommunalbestyrelsen har besluttet, at vi i hele "virksomheden" Jammerbugt Kommune vil arbejde med praktisk miljøledelse, som i korthed går ud på, at der sker systematisk klima og miljøarbejde, hvor der er fokus på ressource-, miljø og klimamæssige forbedringer i det daglige arbejde. Sideløbende skal der på den enkelte arbejdsplads ske en videns- og holdningsbearbejdning, som skal være starten på en vedvarende proces. Den praktiske miljøledelse indføres på :

- Kommunale institutioner
- Kommunale driftsenheder
- Administrative enheder - først Teknik og Miljøforvaltningen

Med Praktisk miljøledelse sætter vi gang i arbejdet med Helhedsplanens fokusområder og kravene til CO2 reduktion.

I det følgende præsenteres en overordnet køreplan for "Praktisk Miljøledelse" i Jammerbugt Kommune, som det er planen, at der sættes handling bag i november 2009. I perioden fra august til november 2009 skal der løses følgende opgaver:

- Borgmester erklæring "Klimakommune"
- CO2 beregning – metode til opgørelse af nuværende CO2 udledning. Kravene til 2% reduktion findes i "Grøn Energistyring" af kommunale bygninger m.v.
- Udarbejdes vejledning for "Grøn Byggeri" til brug for fremtidig lokalplanlægning.
- Udarbejdes vejledning for placering af fremtidens byggeri.
- Gennemgang af allerede udarbejdede politikker på de udvalgte fokusområder, sundhed, grønne indkøb m.v. Vurdering af behov for udarbejdelse af nye politikker.

Organisering og forankring af projektet

Styregrupper

Der nedsættes styregrupper for institutionerne og driftsenhederne. Styregruppen for institutionerne sammensættes af udvalgte ledere på området. Styregruppen for driftsenhederne udgøres af chefgruppen i Teknik og Miljøforvaltningen. De 2 styregrupper skal ved jævnlige møder, f.eks. 1 gang i kvartalet følge projektet med henblik på at sikre fremdrift og implementering.

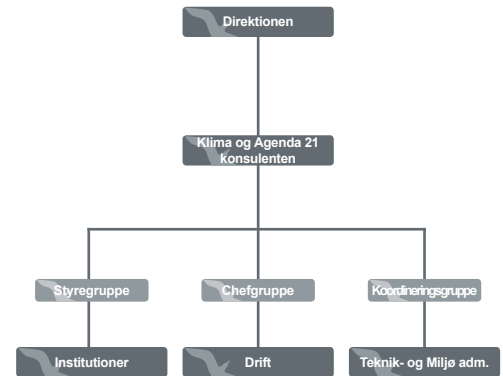
Koordineringsgruppe

For projektet for sagsbehandlingen i Teknik og Miljøforvaltningen nedsættes en koordineringsgruppe, som består af relevante medarbejdere fra Teknik og Miljøforvaltningen og Udviklingsafdelingen. Gruppen skal sikre koordinering og fremdrift af det samlede projekt, samt være ansvarlig for udarbejdelse af klima

og miljøredegørelse til Helhedsplanen og miljøhåndbog for Jammerbugt Kommune. Gruppen afholder i starten månedlige møder. Gruppen har ansvaret for hvert halve år, at afrapportere til direktionen, således det passer ind i Helhedsplanens årshjul.

Agenda 21 og klimamedarbejder

Der er fra 15. Juli 2009 ansat en agenda 21 og klimamedarbejder, som vil have en funktion som både koordinator/tovholder for det samlede projekt med igangsættelse og opfølgning på aktiviteterne og som deltager i en lang række af aktiviteterne.

Køreplan for praktisk miljøledelse i Jammerbugt Kommune

I det følgende opstilles en køreplan for projektet Praktisk miljøledelse i Jammerbugt Kommune. Indsatsen er beskrevet under fem indsatsområder:

1. Jammerbugt Kommunes klima og miljøredegørelse 2010
2. Miljøhåndbog for Jammerbugt Kommune
3. Institutionerne i Jammerbugt kommune
4. Driftsenhederne i Teknik og miljøforvaltningen
5. Sagsbehandlingen i Teknik og miljøforvaltningen

1. Jammerbugt Kommunes klima og miljøredegørelse 2010

Der skal laves en samlet klima og miljøredegørelse for Jammerbugt Kommune, der samler og synliggøre de opnåede resultater og anviser den fremtidige indsats på klima og miljøområdet. Klima og miljøredegørelsen opbygges på baggrund af de bidrag, som kommer fra driftsenhederne, institutionerne og sagsbehandlingen via projektet. I redegørelsen arbejdes med en struktur, der under en række udvalgte indsatsområder indeholder:

- Status
- Politik/mål
- Handlingsplan

Den overordnede udformning og koordinering omkring redegørelsen varetages af koordineringsgruppen i projektet. Det skal generelt overvejes hvordan arbejdsmiljø, herunder APV (arbejdspladsvurdering) kan indarbejdes i redegørelsen.

Redegørelsen skal foreligge i starten af 2011. Redegørelsen skal indgå som et væsentligt bidrag til den lovpligtige Agenda 21-redegørelse, som skal indgå som en del af Helhedsplanen.

2. Miljøhåndbogen for Jammerbugt Kommune

Der udarbejdes en kort miljøhåndbog, som opstiller få centrale procedurer for institutionerne, driftsenhederne og sagsbehandlingen, hvor det er hensigtsmæssigt, f.eks. :

- Klima og miljøredegørelsen, herunder mål og handlingsplaner
- Driftsstyring af institutioner og driftsenheder
- Styring af sagsbehandlingen, herunder miljøvurderinger
- Ledelsens gennemgang
- Afvigelser
- Andre

Det overordnede udformning og koordinering omkring miljøhåndbogen varetages af koordineringsgruppen i projektet. Det skal generelt overvejes hvordan arbejdsmiljø, herunder APV kan indarbejdes i håndbogen.

Håndbogen skal foreligge i starten af 2011 og udarbejdes løbende.

3. Institutionerne i Jammerbugt kommune

Institutionsområdet bliver udviklet via en række aktiviteter, som fremgår af det nedenstående. Det foreslås, at der nedsættes en arbejdsgruppe med den bygningskonsulenten, klima og agenda 21 koordinatoren og evt. en - to repræsentanter for institutionerne eller forvaltningerne. Arbejdsgruppen refererer til styregruppen for området.

Kortlægning og statusbeskrivelse

I løbet af efteråret 2009 gennemføres en spørgeskemaundersøgelse blandt kommunens institutioner, til afdækning af status for miljøarbejdet samt af planer og ønsker i den enkelte institution. Tillige foretages en opgørelse over el-, vand- og varmekonsum i samtlige institutioner og kommunale bygninger. Kortlægningsarbejdet sammenfattes, så det kan indarbejdes i en

samlet klima og miljøredegørelse for 2009 på institutionsområdet.

Udkast til mål og handlingsplaner

På baggrund af kortlægningsarbejdet udpeges der en række fælles indsatsområder for institutionerne i Jammerbugt Kommune, f.eks. :

- Registrering af forbrug
- Økologi – bæredygtig kostpolitik
- Miljøforhold i forbindelse med vedligehold og renovering af bygning
- Grønne indkøb
- Sortering af affald
- Krav til afrapportering af institutionernes miljøforhold gennem aftalestyring/virksomhedsplanerne.

For det enkelte indsatsområde opstilles mål og handlingsplaner, der forelægges for styregruppen og udsendes sammen med kortlægningsmaterialet til institutionerne.

Fællesmøde med institutionerne

Kortlægningsresultater og udkast til fælles mål og handlingsplaner præsenteres på et fællesmøde med institutionslederne. Mål og handlingsplaner diskuteres og kommentarer fra institutionerne noteres og bruges i det videre arbejde.

Klima og miljøredegørelse 2009 for institutioner

Kortlægningsresultaterne og mål og handlingsplaner sammenfattes i en klima og miljøredegørelse for 2009, der kun dækker institutionsområdet. Redegørelsen godkendes af styregruppen og offentliggøres.

Turné blandt institutionerne

Den planlagte besøgsrunde blandt institutionerne gennemføres, med deltagelse af den bygningskonsulent og klima og agenda 21 koordinatoren. På turneen gennemgås følgende:

- Miljøkortlægning, herunder bygningstekniske forhold
- Kort præsentation af den endelige klima og miljøredegørelse 2009
- Diskussion af institutionens egne ønsker og ideer
- Formulering af mål og handlingsplaner for institutionen 2010 –2011
- Integration af miljøforhold i aftalestyring/virksomhedsplanerne
- Oprettelse af institutionen som bruger i "MIN ENERGI"

Løbende vejledning til institutionerne

Institutionerne har mulighed for en løbende dialog og vejledning fra den bygningsansvarlige og klima og agenda 21 koordinatoren. I den sammenhæng kan institutionerne bl.a. hente støtte til at indarbejde miljøforhold i den kommende årsberetning.

Klima og miljøreddegørelse 2010 og aftalestyring/virksomhedsplaner

Institutionsområdet udarbejder et bidrag til Jammer-

bugt Kommunes samlede klima og miljøreddegørelsen i 2010. Heri indgår en opdateret status med miljødata fra 2010 og en opfølgning på miljøarbejdet i institutionerne. Herudover opdateres de fælles mål og handlingsplaner for 2011.

Institutionerne skal endvidere i forbindelse med udarbejdelsen af årsberetningen indarbejde et kort afsnit med status, mål og handlingsplaner på miljøområdet.

	2009		2010										2011						
	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5
Kortlægning og statusbeskrivelse	x	x	x																
Udkast til mål og handlingsplan			x	x															
Fællesmøde med institutionerne				x															
Klima og miljøreddegørelse 2009 for institutioner					x														
Turné blandt institutionerne					x	x	x												
Løbende vejledning til institutionerne						x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Klima og miljøreddegørelse 2010 og virksomhedsplaner														x	x	x			

4. Driftsenhederne i Teknik- og Miljøforvaltningen

Driftsenhederne skal arbejde med såvel miljø som arbejdsmiljø og i den sammenhæng gennemføres 5 halvdags workshops med 1-2 deltagere fra Materielgården og affaldsbehandlingsanlæg. Disse deltagere udgør en samlet erfa-gruppe omkring miljøledelse. De 5 workshops skal resultere i et grønt regnskab og en miljøplan for driftsenheden. Workshopperne gennemføres af klima og agenda 21 koordinatoren. Derudover understøttes processen af løbende vejledning fra klima og agenda 21 koordinatoren. Vejledningen kan f.eks. bestå i oplæg på et eller to af de månedlige fællesmøder for driftsenhederne

Indledende samtalerunde

Koordinatoren tager en kort runde til driftsenheder for at få et indblik i de behov og ønsker, der ligger på de enkelte områder. Dette danner udgangspunkt for de efterfølgende workshops:

- **Overordnet miljøgennemgang**
Driftsenhederne skal etablere et overblik over deres miljø- og arbejdsmiljøpåvirkninger. I den sammenhæng laves en overordnet miljøgennemgang, som også omfatter en screening af gældende lovgivning og uddannelseskrav på området. De driftsenheder, som allerede har etableret grønne regnskaber, gennemført APV m.v. er allerede godt på vej.
- **Væsentlige miljøpåvirkninger og registreringer**
På baggrund af den overordnede miljøgennemgang udpeges de væsentlige miljøpåvirkninger for den enkelte driftsenhed. Det overvejes på den baggrund, hvor der skal igangsættes løbende registreringer, herunder i forhold til kommende bidrag til den samlede klima- og miljøredegørelse.

- **Miljøpolitik, mål og handlingsplaner**

På prioriterede områder opstilles mål og handlingsplaner for forbedringsprojekter på miljø og arbejdsmiljøområdet. Endelig formuleres en fælles miljøpolitik for driftsenhederne.

- **Det daglige miljøarbejde**

De enkelte driftsenheder skal overveje, hvordan de kan styre det daglige arbejde på miljø- og arbejdsmiljøområdet via instruktioner, skemaer, sidemandsoplæring m.v.

- **Struktur på miljøarbejdet**

Det skal afklares i hvilket omfang den enkelte driftsenhed har behov for håndbøger og/eller overordnede procedurer på miljø- og arbejdsmiljøområdet. Dette kan f.eks. være i forhold til uddannelsesplaner, afvigelsessystem m.v. Dette skal afklares i forhold til Jammerbugt Kommunes overordnede miljøhåndbog

Løbende vejledning

Der vil blive brug for en løbende opfølgning på indsatsen, herunder f.eks. hvordan de skitserede handlingsplaner skrider fremad. Klima og agenda 21 koordinatoren kommer til at spille en central rolle.

Klima og miljøreddegørelse 2010

Driftsenhederne kan på baggrund af det ovenstående forløb være godt rustet til at komme med deres bidrag til Jammerbugt Kommunes samlede klima og miljøreddegørelse i 2010. I den sammenhæng udarbejder driftsenhederne en opdateret status med miljødata og gennemførte aktiviteter i 2010, samt nye fremadrettede mål og handlingsplaner for 2011.

Den måned hvor workshopen skal afholdes er understreget.

	2009		2010										2011						
	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5
Indledende samtalerunde		x																	
Overordnet miljøgennemgang		x	x	x	x														
Væsentlige miljøpåvirkning og registreringer				x	x	x													
Miljøpolitik, mål og handlingsplaner					x	x	x												
Det daglige miljøarbejde						x	x	x											
Struktur på miljøarbejdet							x	x	x										
Løbende vejledning til driftsenhederne			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					
Klima og miljøreddegørelse 2010													x	x	x				

5. Sagsbehandlingen i Teknik- og Miljøforvaltningen

De enkelte afdelinger i Teknik- og Miljøforvaltningen har via deres sagsbehandling indflydelse på en række væsentlige miljøforhold. Der udpeges en- to repræsentanter fra de forskellige afdelinger i Teknik- og Miljøforvaltningen. Disse udgør en fælles erfa-gruppe, der deltager i tre halvdags workshops arrangeret af klima og agenda 21 koordinatoren. Temaerne på de 3 workshops er:

- **Miljøstrategi og Agenda 21-redegørelsen**

Agenda 21-redegørelsen er et lovkrav, men den bagvedliggende tanke er en strategisk afklaring af hvad kommunen, herunder det politiske niveau vil omkring miljø og bæredygtighed. Hvordan skal Jammerbugt Kommune bruge Agenda 21-redegørelsen konstruktivt. Hvordan skal processen sættes i gang?

- **Status på Agenda 21 og miljøvurderinger i sagsbehandlingen**

Hvor står Agenda 21 og miljøvurderinger i dag i de enkelte afdelinger. Diskussion af hvordan det kan indarbejdes som en naturlig og fremadrettet del af sagsbehandlingen. Hvordan kan det også være med til at sikre kvaliteten i sagsbehandlingen? Deltagerne skal se på egne sagsforløb og hvilke miljøparametre, der er relevante at inddrage og hvor? Hvilke værktøjer skal der til?

- **Handlingsplaner omkring miljøvurderinger i sagsbehandling**

Hvad vil deltagerne konkret gøre for at komme videre omkring Agenda 21, miljøvurderinger og kvalitet i sagsbehandlingen? Diskussion af handlingsplan for de enkelte afdelinger.

Klima og miljøredegørelse 2010

På baggrund af det ovenstående forløb kan afdelingerne komme med deres bidrag til Jammerbugt Kommunes samlede klima og miljøredegørelse i 2010. I den sammenhæng bliver der lagt vægt på de fremadrettede mål og handlingsplaner for 2011.

Den måned hvor workshoppen skal afholdes er understreget.

	2009		2010										2011						
	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5
Miljøstrategi og Agenda 21-redegørelsen								x	x										
Status på Agenda 21 og miljøvurderinger i sagsbehandlingen										x	x								
Handlingsplaner omkring miljøvurderinger i sagsbehandlingen											x	x	x						
Klima og miljøredegørelse 2010														x	x				